

بررسی جایگاه توسعه خدمات مشاوره‌ای، آموزشی و ترویجی جهت بهره‌برداری بهینه از سیستم‌های آبیاری تحت فشار در اراضی پایاب سد ستارخان شهرستان اهر

پرویز گل‌پرور^۱، حسین کوهستانی^۲، قادر دشتی^۳، رضا ذبیحی طاری^۴

^۱ کارشناس ارشد توسعه روستایی و کارشناس مسئول ترویج کشاورزی شهرستان اهر، ^۲ استادیار گروه ترویج و توسعه روستایی دانشگاه تبریز، ^۳ دانشیار گروه اقتصاد کشاورزی دانشگاه تبریز و ^۴ کارشناس ارشد ترویج و آموزش کشاورزی

parviz_golparvar@yahoo.com

سد ستارخان یکی از سدهای مهم شمال استان آذربایجان شرقی است که بهره‌برداری از آن در سال ۱۳۸۰ آغاز شده است. این سد با ظرفیت اسمی ۱۳۵ میلیون مترمکعب بر روی رودخانه اهرچای احداث شده و در حال حاضر نیاز آبی ۲۷۰۰ هکتار از سیستم‌های آبیاری تحت فشار اراضی پایاب سد (برای ۸۶۰ نفر بهره‌بردار) را تأمین می‌نماید. در راستای استفاده مطلوب و بهینه از سیستم‌های آبیاری تحت فشار در اراضی پایاب سد و شناسایی آسیب‌های بهره‌برداری از آن، مطالعه حاضر در سال ۱۳۹۱ با هدف ارزیابی جایگاه و نقش خدمات مشاوره‌ای، آموزشی و ترویجی در منطقه به شیوه توصیفی، با روش پیمایشی و با استفاده از اطلاعات میدانی و اسنادی انجام پذیرفت. بدین منظور اطلاعات مورد نیاز از تعداد ۲۰۳ نفر بهره‌بردار آبیاری تحت فشار با تکمیل پرسشنامه جمع‌آوری گردید. نتایج تحلیل رگرسیون نشان داد که بعد خانوار، بومی بودن، عدم تأمین بموقع آب، هزینه نگهداری از سیستم، آب‌بهاء و عوامل آموزشی و ترویجی از جمله عوامل اجتماعی و فنی، اعتماد به سازمان‌های دولتی، عضویت در تعاونی‌های تولید روستایی و سایر عوامل محیطی و مدیریتی می‌توانند آسیب‌های بهره‌برداری از سیستم‌های آبیاری تحت فشار را با احتمال ۹۵ و ۹۹ درصد تحت تأثیر قرار دهند که در این خصوص در کنار اعتمادسازی سازمان‌های دولتی، ارائه خدمات مشاوره‌ای، توانمندسازی بهره‌برداران و آموزش مخاطبین مهمترین راهکارهای پیشنهاد شده جهت ایجاد و فعال‌سازی تشکلهای تولیدی مخاطبین (ایجاد تعاونی تولید روستایی) و بهره‌برداری بهینه آنها از سیستم‌های آبیاری تحت فشار در اراضی پایاب سد ستارخان به شمار می‌روند.

واژه های کلیدی: آبیاری تحت فشار، آموزش بهره‌برداران، خدمات مشاوره‌ای، آموزشی و ترویجی